

Юристи плюс податки дорівнює...

Чим займаються юристи, що спеціалізуються на податковому праві

Анастасія КАРЕБА

a.kareba@yur-gazeta.com

«Юридична газета»

Податкове право не дарма є однією з найприбутковіших сфер практики в юридичній компанії, оскільки податки стосуються кожного, а особливо — тих клієнтів юридичних фірм, у яких солідні прибутки. Але й на цьому полі виникають певні проблеми та труднощі, які юристи мають розв'язати якомога швидше. Цікаво, що майже кожна юридична компанія, яка серйозно займається податками, має власний підхід до вирішення окремих труднощів і свій погляд на те, що є головним у роботі з податками.

ЗАГАЛЬНЕ БАЧЕННЯ

То чим саме займаються юристи-податківці? Що входить у їхню компетенцію? Чи можуть вони виступати у ролі провідців і передбачати можливі кроки законотворців у податковій сфері? Це вражає, але, як сказав один із юристів, що спеціалізується на декількох сферах практики, «податкове право іноді буває більш складним та запутаним ніж, наприклад, корпоративне чи банківське». Тому для того, щоб розібратися у всіх деталях роботи юриста-податківця, було проведено опитування серед найкращих юридичних фірм, які спеціалізуються на податках. Цікаво, що кожна компанія шляхом практики виробила власну позицію не тільки щодо пошуку оптимального способу вирішення проблем, але й стосовно загального бачення податкової ситуації в Україні. Примітним «сюпризом» стало й те, що кожна компанія по-різному бачить майбутнє податкової галузі права, в кожній власні очікування.

НЕЗАБУТНІ СУДОВІ СПРАВИ

Робота юриста-податківця часто пов'язана із судовими справами. Звичайно, кожна з них має свій індивідуальний присмак, свою проблематику, але, напевно, існують такі, з якими юристу було працювати найцікавіше, сповнені труднощів, або, як сказав Олександр Мінін, старший партнер ЮФ «КМ Партнери», «трохи кумедні». Саме він і зіткнувся з такою справою, яка так і не була вирішена у суді. Пан Мінін навів приклад однієї з нещодавніх справ, коли «податкова відмовляла підприємству в праві на податковий кредит з ПДВ, тому що постачальник підприємства — приватний підприємець — помер і не вніс відповідний платіж до бюджету. Податкова вбачала в цьому порушення законодавства і через це відмовляла покупцю у визнанні податкового кредиту». Серед проблемних аспектів цієї справи було й те, що, за законом «Про систему оподаткування в Україні» (п. 4 ст. 9), зобов'язання фізичної особи щодо сплати податку припиняються у разі смерті особи, тобто, як зауважив пан Мінін, «не було невиконаного зобов'язання, воно за законом було припинено». Абсурдна ситуація, але таке справді існує.

Для Томаса Миколика, юриста АФ «Лавринович і Партнери», найцікавішими справами стали справи, пов'язані з інтелектуальною власністю, оскільки вони стосуються надання підприємству права на користування інтелектуальною власністю. Найскладнішим прикладом стала справа щодо імпортування за ліцензійним договором в Україну програмного забезпечення, за яке мала надходити щомісячна сплата протягом двох років, що, як зазначив пан Мико-

лик, «була визнана митницею як роялті, яке відповідно до ст. 267 Митного кодексу України у загальному розмірі, за весь час користування, включається до митної вартості, на яку нараховуються імпорتنі мито та ПДВ, що сплачуються митниці «живими» грошми». Для того, щоб мінімізувати ризики неправомірного платежу, юристи вдалися до певних змін у договорах, а саме — прибрали слово «ліцензійний» з договору. До того ж, за словами пана Миколика, «був підкреслений той факт, що права інтелектуальної власності підприємству не надаються», що в результаті значно зменшило кількість грошей, які мали піти на сплату податків.

За словами Івана Юрченка, старшого партнера ЮФ «Василь Кісіль і Партнери», «планування структури бізнесу, що тільки встановлюється в Україні, також є надзвичайно цікавою роботою, оскільки дозволяє побудувати ефективну структуру для здійснення бізнесу в декількох юрисдикціях, надати інвестору можливості, недоступні в Україні». Отже, іноземцям, котрі тільки збираються займатися бізнесом в Україні, варто приділити велику увагу тому, яким чином бізнес буде зареєстровано та яка саме структура зможе зменшити витрати, що пішли б на сплату податків.

ЦІКАВІ ПОДАТКОВІ ПОЗИЦІЇ

Труднощі існують завжди, але коли одна й та сама проблема виникає неодноразово, то компанія (а якщо точніше, то певний юрист) виробляє прецедентну практику щодо їхнього подолання. За словами пана Миколика, «українські податки є одними з найскладніших у світі», то й роботи з ними більше, особливо в випадках, коли справа

стосується подолання податкових конфліктів між декількома юрисдикціями. Але в чому майже всі респонденти були однастайними, то це в питанні про визначення цін з метою встановлення спеціальної бази для оподаткування ПДВ і податку на прибуток.

Цікавий факт

Враховуючи те, скільки часу залишилося до початку наступного року, запровадження змін у податковому законодавстві буде супроводжуватись порушеннями відповідних процесуальних норм

Головною проблемою залишається саме кардинальна відмінність у поглядах між юристами та податковими органами різних рівнів. Уданою випадку компанії вдається до тлумачення закону таким чином: «як його можна корисно зрозуміти». Однією з великих проблем у податковій сфері, як підкреслює пан Мінін, є «держдивіденди», які за своєю суттю є податком — складовою частиною податку на прибуток підприємств, однак на практиці мають застосування значно більш «розширено», ніж припускає Закон «Про систему оподаткування в Україні». До того ж, як зауважив пан Мінін, «податкова за вже майже п'ять років після набуття чинності законом так і не спромоглася підготувати належним чином форму податкової декларації». Використання застарілих форм звичай має проблеми строків, адже час спливає, а гроші так і не переводяться на рахунки держави, тому що «у вас помилочки, шановний».

Абсолютно всі погодилися, що недосконалість законодавчої бази та відсутність ефективно-уніфікованих норм створює найбільші проблеми не тільки для юристів, а

й для суддів, які так само іноді не можуть віднайти правильне рішення. Пан Юрченко додав, що «проблемою є й можливість множинної інтерпретації багатьох положень податкового законодавства, зокрема податковими органами (і наявність практики, яка підтверджує активне використання такої можливості)». Отже, держава сама не йде на поступки юристам, що й треба було довести.

ОЧИМА ЮРИСТІВ: ВІЯННЯ ПОДАТКОВОЇ МОДИ

Майбутнє податкового права юристи не вважають беззмарним. Навпаки, за словами пана Миколика, «в умовах кризи від влади слід очікувати законів проти імпорту у вигляді підвищення митних тарифів на деякі товари та зниження бар'єрів з 500 тис. до 300 тис. грн. для підприємств — платників єдиного податку». Але, може, тоді й розстрочка податкових платежів стане перспективним засобом? До того ж, як відзначив пан Юрченко, «відсутність проблем уми нулому не свідчить про неможливість їхнього виникнення в найближчому майбутньому». Тому треба готуватися, збалансувати всі схеми, можливо, змінити структуру, необхідно буде провести податковий аудит, який зазвичай виявляє найбільш ризикові зони у вашому бізнесі. Хоча, за словами пана Мініна, через відсутність стабільності у політичній системі, а особливо — у ВРУ, ніхто не стане швидко вирішувати проблеми, що накопичувались протягом років, але «можна очікувати загострення відносин з податківцями для тих платників податків, у яких ще є гроші і які відкрито ведуть свій бізнес».

Що буде, то й буде, треба тільки дочекатися та знову поступово навчитися вирішувати нові проблеми.